

novo kategorijo in bo postala nova življenska sila, ki nimamo o nji mi, ki sedaj živimo, nikake jasne zamisli.»

Ibsen se je resnično trudil, v kolikor se tiče njegove umetnosti, da napravi iz nje tako «novo življensko silo». Iz tega razloga je njegovo književniško delo neprestano poizkušanje, spojiti filozofijo z umetnostjo in umetnost z življenjem. In v tem poizkušanju je vztrajal do konca.

Cvetko Golar / Ženin Matija

1.

Na lepem Gorenjskem dekleta cveto,
poljubljajo s solncem planine se bele —
v slapovih studenci po stenah drve,
vrše, se kade, kot bi vode gorele.

Matija tam živel je, mlad čebelar,
ki močne in zale gorjanke je ljubil,
pri njih vasoval je v srebrnih nočeh
in trkal na srca jim, preden je snubil.

Nad petdeset močnih je panjev imel,
v njih matico mlado in kranjsko čebelo,
in vsak mu tri roje na leto je dal —
Bog sam blagoslovil njegovo je delo.

V gorah si nevesto je lepo izbral,
kjer češnje belice zore in kostanji,
tam silni so dedje in dobri kot kruh,
tam rajajo svatje po šegi nekdanji.

Iz rožastih zibk se otroci smeje,
in vsaka je mati krotkà mučenica —
Na oknih so rože, kjer deklice spe,
sneg lilij na prsih, na licih rdečica.

Tam blizu je Barbara sveta doma,
soseda Mohorja objema z levico —
Na jasni planoti sred pisanih rož
častijo vaščani nebeško devico.

Spomladi, ko cvela sta resa in glog,
s čebelami šel je na pašo Matija —
Oj, tam za gozdovi je jasa in dom,
in smreke pred hišo bršljan se ovija.

«Pozdravljeni, Bog daj, oj, oča Anžič,»
je voščil Matija lepo gospodarju —
«Pozdravljen, glej, bratec čebelic je tu,
kaj dobrega?» Dal je rokó čebelarju.

«I, slišal sem, da pri vas resa medi,
zato sem pripeljal čebele v gostijo —»
«Kaj mar ti za svatbo je treba potic?»
podražil je očka šegavi Matijo.

Ogledal okoli se mladi je gost:
Kot zarja rdeča je v resi planina,
a lepše in slajše rdi in zori
devojka na pragu, Anžičeva Mina.

Se tiho smehljala in gledala le
skrivaj čebelarja je deklica zala,
a njemu zapelo je v prsih srce,
in jasa je z logom pred njim zaplesala.

Na cvetnem je holmu postavil uljnjak,
pokazal čebelam planino dišečo,
a ko je odhajal, od Mine dobil
v slovo z rožmarinom je reso rdečo.

In v mislih je tihih ostala doma,
a rada k čebelicam v vas je hodila
in z njimi kramljala in solčnih je dni
vesela bilà, ko je resa medila.

In ko je ocvela po hribih pomlad,
vzel Mini čebele je pridne Matija,
a pustil v spomin ji najtežji je panj,
kjer je kraljevala devica Marija.

In zopet nosile čebele so med,
se pasle po lipi in detelji beli —
zamišljen sedi čebelarček pri njih
in gleda na reso, na šopek uveli.

V nedeljo popoldne je k Mini na vrt
sladko prišumela čebelica mala —
«Si videla danes ga, ali je zdrav?»
Povej mu, da mislim nanj,» ji je dejala.

«Li name?» Zardela do polnih je las —
pred njo je obstal in smehljal se Matija —
O, ptica ti rajska, poj pesem lepo,
spomladi se roža ljubezni razvija.

O, ptica ti rajska, poj pesem lepo —
po stezi med češnjami zreliimi gresta,
kako se smehljata, gorita v obraz,
k oltarju li v mislih ju pelje že cesta?

«Zakaj te nikoli ni k meni biló,
čakale so rože te rdeče in plave —»
«Da ne bi iz sanj te veselih budil,
pošiljal sem ti po čebelah pozdrave.»

«Ko bila bi ptica in pela ves dan,
ljubezni do tebe nikdar ne izpojem —»
«Zapisana z zlatimi črkami si
na vekomaj v srcu globoko tu mojem.»

«In ako čebela bi drobna bila,
ti polne bi panje medu nanosila» —
«Pa jaz bi čebelico zlato ujel,
da ne bi je veter in mraz umorila.»

«Jaz rada imam te visoko do zvezd,
in v zemljo grem s tabo, če to je mogoče —»
«Na konec sveta bi jaz šel za teboj,
kot solnce nebeško poljubil te vroče.»

In z lici na licih sta šla skozi gaj —
pozdravi ju breza — blesteča se vila,
prikloni se jima orjak — gorski hrast,
in v sencí sta javorjevi ugasnila.

Zapojte, vi logi, studenec, šumljaj,
bolj glasno in burno kipi hrepenenje,
visoka do solnca je pesem srca,
ki vriska jo mladó in bujno življenje.

Uspavanko tiho zapoj, sveti gozd,
naj sanjata srečo dva mlada človeka,
pihljajte dišave, o vetri s planin,
tak hitro mladost in ljubezen poteka.

2.

O svetem se Jakobu solnce žari
s požarom bleščečim in silo ognjeno,
po njivah širokih pšenica zori
in polje šumi in zlati se rumeno.

In zgodnja so jutra, noč sega v roko
visokega nebesa zvezdi mogočni,
in zarja večerna se kasno blesti,
da čuje še skoro žvenk tajni, polnočni.

In več ni utegnil Matija sedaj
čebelice pasti ob vročih poldnevih,
in padli so travniki že pod kosó,
osul se je kostanj ob žarkih plamenih.

Po njivah so srpi zveneli ostró,
in padalo bilje in klasje je zrelo,
rdela se lica in vriskal je smeh
dekliški po dolih in brdih veselo.

A tiho Matija je snope ves dan
nakladal na voz in potil se z živino,
ki težko je žito vozila domov
z ozar in po klancu pod sinjo planino.

«Zakaj si, Matija, zamišljen tako?»
vprašala smehljaje ga Tona je zala.
«Anžičevo vprašaj zakaj, ha-ha-ha,
z njo bil je na češnjji,» je Manca dejala.

«Po češnjah, po njej se ti toži, kajne?
Kako mi te žal je, Matija ubogi!»
«E, pridi na vas in na okno nocoj
potrkaaj, ko mesec bo svetil za logi!»

In zopet zavriskal je smeh čez polje,
kot pele pod nebom, žgolele bi ptice,
gorela, žarela so lica deklet,
in pridno vihtele so srpe ročice.

A modro in tiho Matija naprej
je vole poganjal po njivi požeti
in polne je snope gromadil na voz,
poslušal na nebu škrjančka žgoleti.

In spomnil kipečega se je glasu
in usten gorečih nekje tam za lesi —
in zahrepenelo je v prsih srce,
in v mislih je vzdihnil: «O deklica, kje si!»

O mraku po delu poletnega dne
k uljnjaku je sedel, poslušal brenčanje
čebel, petje matic in gledal, kako
so delavke trudne oblegale panje.

Dišalo sladko od šumečih je brad,
i, saj je na panju vesela gostija,
saj pojejo, pijejo vino in med,
neveste se venec in ženin ovija.

A zanj še ni svata, le v dalji nekje
kot zor zasijala je znana planina,
nasmehnile so se prijazne oči,
ah, nekdo izginil mu ni iz spomina.

In tisto nedeljo Matija potem
je s stricem Urbanom jo mahnil na gore,
potrkala — kajpak — sta mimo grede
na bele, visoke Anžičeve dvore.

«Poglej, čebelar iz doline je tu —
prezgodaj bo, ajda pri nas še ne cvete.»
«Zdaj muhe mu druge po glavi roje,»
v pomenek Urban se veselo zaplete.

«Veliko družino Matija ima,
kateri kraljujejo matice marne,
brez matere sam pa ostal je doma —
a mladim ljudem so dekleta nevarne.

Ubrala zato sva na goro jo k vam,
kjer zarja in solnce Matiji izhaja —»
«Visoko smo res,» se namuzne Anžič,
«da skoro se čuje petelin iz raja.»

«Ko mati čebelicam drobnim umre,
se jokajo, hitro poiščejo novo,
in tudi pri nas je požela jo smrt —»
«Kaj tukaj mi vekaš, pogledjte jo, sovo!»

Besedo veselo zarobi, Urban,
kako smo plesali pod lipo zeleno» —
«Sedaj je Matija na vrsti za to,
da z Mino zaplesal bo eno pošteno» —

«Kak plenjala vam je pšenica, povej!»
zresni gospodar se in govor zasuče —
«Pšenica? Po merniku dal je nasad —»
A v mislih stric pravi: «Ta zvite je buče!»

In ko je Matija besedo povzel:
«Al' v skrinjo nam pisano skrili ste Mino?» —
smejal in hahljal se je oče Anžič
in točil, nalival je češnjevo vino.

«Pa kaj bi rad z njo, pa le kaj ti je mar?»
«A meni? za mlado na dom mi jo dajte!»
«Ne dam je od hiše, premlada je še» —
«Nikarte se z ognjem, Anžič, ne igrajte!

Saj veste, kri mlada s plamenom gori,
in velik dá ogenj že iskrica mala» —
«E, stric iz doline, le nič se ne boj,
z dekletom nisva šele prvič orala.»

«Kaj, topli jo boste, o to pa že ne» —
«Poglej petelina, pa kdo ji kruh reže» —
«Ne boste ga dolgo, to jaz vam povem» —
«Le dobro se drži,» v besedo stric seže,

pogleda kot medved, udari s pestjo,
da miza poskoči ti skoro do stropa —
«No, pa jo pokličemo: Mina, kje si!
Naj sama odloči!» «Najbolje, kakopa!»

In ko je vstopila, rdela gorko,
je las kolobar jo ovijal kot krona —
«Oj, oče,» s solzami zaprosi deklič —
«No, pa se vžemita, presneta kajona!»

«Bes plentaj navihanca, mislil sem prej,
da k nam je čebele pripeljal na pašo» —
In očka napil je Matiji smejé:
«Sedaj pa odpeljal še Mino bo našo.»

3.

Vetrovi so vstali z visokih planin,
zaveli nad bujne gozdove in trate,
na glas zašumeli pred polni uljnjak:
«Čebelice, zdaj ste povabljene v svate!»

Zacvela je ajda, in rožnò polje
od zore do zarje dehti in šepeče:
Na njive medene iz panjev tesnih
na sladko rosico, na cvetje blesteče!

Na žarkih srebrnih meglica visi
od sinjih in bisernih dalj do obzorja
in lahno rosi in čebele poji,
ki zgrinjajo v bela, rdeča se morja.

Od holmov do host je vse rožnato njiv,
in ajdova tam se gostija praznuje —
Kam bratec čebel se je danes dejal,
ga vojska je vzela, odšel je na tuje?

Oj ne, saj za mizo med svati sedi
in kakor čebele gostijo obhaja,
samo se mu smeje, in v rožah je ves,
ko bas zagrohoče se, z Mino zaraja.

Sem z ravnega polja in strmih gorâ
prišli so na svatbo do tretjega roda —
Matija natočil svaticam zato
je sladke medice dva zvrhana soda.

In tete košate, sestrične mladé
so v krilih širokih po izbi vihrale,
bleščale se peče, zlatil se je pas,
in fantje dražili so deklice zale.

«Hudiman, oj to se mudilo ti je,
za trikrat so vrgli gospod te raz leco —
I, delavcev treba, Matija, al' ne?
Starí so pomrli, mudi se za deco.»

A lepa nevesta gori, plameni,
kot srna po podu se z ženinom nese —
Hej, sam starešina pribija s petó,
da hiša bobni in se maje in trese.

In lica v plamtečem se ognju rose,
renči bombardon, klarinet tenko piska,
veseli in mladi, zaljubljeni svat
dehtečo družico na prsi pritiska.

«Matija, kako je?» smehlja se Anžič —
«Oj, oče, vesel sem in srečen seveda,
prigriznite boba, pečenja, mesa,
tu ajdovih štrukljev dišeča je skleda.»

Že solnce je roso popilo s poljan,
in zvon je zazvonil tam v linah visokih
in z bronom mogočno razdelil je dan,
a radost se lije še v curkih globokih.

Prepeva mladost in drhti in gori,
in ure beže kot čarobne minute —
in rosa v očeh in na prsih deklet
v svilena se gnezdeca krožijo rute.

Na svatbo veselo je tudi prišla
čebelica drobna, prepasana zlato,
pokusila vina je, sladkih potic,
in brž odbrenčala na ajdo in trato.

In rdeče in zlato se vino žari —
Anžič in Urban se med gosti častita,
objemata se in zapojeta vmes,
kot v rajju nebeškem se danes gostita.

A lepa nevesta gori, plameni,
kot srna po podu se z ženinom nese —
Hej, sam starešina pribija s petó,
da hiša bobni in se maje in trese.

In godec zaripljen, rdečih oči,
se z vinom zaliva in briše mustače,
harmonike pojejo, z metlo pastir
po skednju med škopniki bosonog skače.

In ure med plesom in petjem hite,
le razposajeno veselje odmeva,
kozarci zvenče in se v smehu drobe,
šumenje ko v panju, in konec je dneva.

Mariji na slavo se zvon oglasi
slovesno in milo, in cela družina
se svatovska skloni in moli gorko,
a z glasom grmečim naprej starejšina.

«Le primi, družica, kozarec lepo —
Urban ji veselo in polno naliva —
«Matija, na zdravje čebel in nas vseh!»
glasno starejšina okoli napiva.

In pisane šeme privriskale so
s trakovi, rogovi, zavite v kožuhe,
pogača in bob sta se tajala z miz
in vino se lilo v prepade je gluhe.

Pri durih se režal kosmat je berač
in svatom je migal in skakal norčavo,
in godci so godli in vinjeni gost
s poličem na glavi je plesal za stavo.

Že zvezda polnočna visoko gori,
in truden očanec si uro navija,
ogleda se Mina in vsa zadrhti:
«O, sveta nebesa, pa kje je Matija?»

Kam ženin izginil je, kje se mudi,
ga k sebi zvabila je ljubica zvita?
se gledajo svatje, nevesta blede,
in bas godrnja in hudobno očita.

Mogoče ubil ga zahrbtni je svat
naskrivoma, ker mu prevzel je nevesto,
in zdaj ves obupan preklinja nebo
in v divjem viharju samotno gre cesto.

Ne najdejo ga, pa domači pastir
je bistrih oči in pozna gospodarja.
Napoti se — kam? I, naravnost v uljnjak —
Tam v spanju s čebelicami pogovarja

se ženin Matija in tiho smehlja —
«Pri ljubicah spi,» se pošalijo svatje.
«O, rajska devica, to ptiček je zrel —»
In tudi nevesta prišla ga iskat je —

S poljubom se k njemu nagnila lahno —
 «Moj dragi Matija,» sladko je dahnila —
 In bas zabuči, zažgoli klarinet,
 da stara je teta kot dekle skočila.

In zopet kozarci zarde, zazvenče,
 dospela je v svate li zarja žareča?
 Oj, že skozi okno ozira se dan,
 in solčno kolo nad gozdovi se veča.

Zaspana je snaha, zadremal je svat,
 in z roso umiva se mlada planina,
 in venejo rože družicam v laseh —
 kolač deli svatom na pot starejšina.

Dr. Fran Bradač / Menandrova komedija – višek antične drame in pravzor moderne veseloigre

Dramatična poezija je plod grškega duha. Drama je poslednja oblika naravnega razvoja grške poezije klasične dobe. Ta poezija je čisto narodna; izvira iz narodne duše in črpa iz tega vira svojo silo; ni namenjena le ozkemu krogu izobražencev, ampak vsem slojem grškega ljudstva, dasi sponira precej visoko stopnjo izobrazbe in duševne kulture. Večinoma je ta poezija tipična, idealistična, zlasti velja to za grško tragedijo, ki svojih junakov ne zajema iz sodobnega vsakdanjega življenja, temveč iz bogate grške bajke, iz mytha, ker more dajati le ta stvar davno zašlih narodnih generacij primerno snov tej tipični idealistični umetnosti. Odtod izvira vsečloveški in večno razumljivi značaj grške klasične poezije. Od Homerjevih dob živi Achilleus kot tip pravega junaka in zvestega prijatelja, Andromacha in Penelopa kot vzor ljubečih in zvestih žen, Odysseus kot utelesba modrega moža, ki si zna v vseh življenskih prilikah pomagati; od Sophoklejevih dob je Antigona idealna predstavnica ljubeče sestre in Euripidova Medeja in Phaidra sta večna tipa žen, ki jih ljubezen omamlja in vede k zločinu (Jiráni, Řecká a řím. vzdělanost ve vývoji Evropském; Praha 1921).

V hellenistični dobi, ki se začneja z upadom samostojnega političnega življenja proti koncu četrtega stoletja pr. Kr., se poezija odtujaše širokim ljudskim vrstam in išče čitateljev predvsem v literarno izobraženih krogih. V tej dobi aristokratskega estetstva najdemo tudi skupino pesnikov, ki ima za cilj realistično zvesto